

УДК :633.11:631.529

Багатченко О. С.^{1*}, аспірант відділу насінництва та агротехнологій

Центило Л. В.^{1,2}, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри землеробства та гербології Національного університету біоресурсів і природокористування України, головний науковий співробітник відділу насінництва та агротехнологій Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесло, Член-кореспондент НААН України

¹Миронівський інститут пшениці ім. В. М. Ремесло

²Національний університет біоресурсів і природокористування України

*e-mail: bagatcenkolena@gmail.com, 2037127@ukr.net

ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Пшениця – одна з найважливіших сільськогосподарських культур. Валовий збір зерна цієї культури в світі складає п'яту частину продукції рослинництва. В Україні пшениця озима вирощується на площі понад 6 млн га. Однак на відміну від країн Західної Європи, де середній рівень врожайності сягає 8–10 т/га, у виробництві України показники врожайності є відчутно нижчими (3–6 т/га) і характеризуються суттєвими коливаннями за роками. Недостатній рівень пластичності й стабільності сортів не дозволяє в нерегульованих умовах середовища повністю реалізувати потенціал продуктивності генотипу. Тому в селекційній роботі актуальною є комплексна оцінка та добір сортів пшениці м'якої озимої з широким адаптивним потенціалом, які здатні в меншій мірі реагувати на коливання умов зовнішнього середовища та формувати стабільну врожайність у стресових умовах вирощування.

Для досягнення поставленої мети буде вирішено такі завдання: встановити вплив попередників в поєднанні з різними строками сівби на насінневу продуктивність при вирощуванні сучасних сортів пшениці озимої; оцінити пластич-

ність сортів пшениці озимої в умовах центрального Лісостепу; визначити посівні якості насіння при застосуванні різних елементів технології. Дослідження за темою проводяться на базі ТОВ «Агрофірма «Колос» (с. Пустоварівка, Білоцерківський район, Київська область) впродовж 2022–2025 років.

До схеми дослідження включено такі фактори: сорти пшениці озимої: 'АФК Стабільті', 'АФК Еліт Грейн', 'АФК Лайт Грін', 'АФК Преміум', 'АФК Фентезі', 'АФК Юніон', 'МПП Феерія', 'МПП Роксолана', стандарт – 'Подольська'; попередники: горох, соя, соняшник, озимий ріпак; строки посіву: 20 вересня, 30 вересня, 10 жовтня.

Найкращим попередником для досліджуваних сортів у 2023–2024 вегетаційному сезоні становив ріпак за строку сівби 30 вересня, який дав можливість сформувати урожайність кондиційного насіння для сортів: 'Подольська' (стандарт) – 3,96 т/га, 'АФК Стабільті' – 4,27 т/га, 'АФК Лайт Грін' – 4,01 т/га, 'АФК Еліт Грейн' – 4,64 т/га, 'АФК Фентезі' – 4,28 т/га, 'АФК Юніон' – 4,18 т/га, 'АФК Преміум' – 4,83 т/га, 'МПП Феерія' – 3,98 т/га, 'МПП Роксолана' – 4,38 т/га.

УДК 633.41:631.81.095.337

Безвіконний П. В., кандидат с.-г. наук, докторант, доцент кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

e-mail: bezvikonnyuy777@gmail.com

ФОРМУВАННЯ МАСИ ЛИСТЯ БУРЯКА КОРМОВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОДОБРИВ І ФУНГІЦИДІВ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

У розвитку тваринництва важливу роль відводять кормовиробництву, зокрема поліпшенню структури кормових культур та збільшенню виробництва соковитих кормів. Одними з найважливіших соковитих кормових культур є кормові буряки.

Кормовий буряк – цінний молокогінний і дієтичний корм, в якому містяться вуглеводи, мінеральні солі та вітаміни. Використання його в пізноосінній і зимовий періоди годівлі, за відсутності зеленого конвеєра, сприяє підвищенню продуктивності тварин, кращому поїданню грубих і концентрованих кормів.

Важливе значення у системі агротехнічних заходів, які підвищують продуктивність буряка кормового, має рівень удобрення та контроль збудників хвороб листового апарату. Потенційні можливості буряка кормового, як високопродуктивної культури, можуть реалізуватися лише при

створенні сприятливих умов для росту та розвитку, які забезпечуються значною мірою сумісним застосуванням добрив і фунгіцидів.

Без застосування фунгіцидів у сучасних технологіях неможливо досягти високої економічно обґрунтованої врожайності коренеплодів. Слід зазначити, що лише найефективніша модель застосування фунгіцидів захищає рослини від ураження хворобами.

Тому для визначення ефективності застосування вищезазначених факторів рекомендується провести дослідження у виробничих посівах.

Дослідження проводилися впродовж 2020–2024 років на дослідному полі Навчально-виробничого центру «Поділля» Закладу вищої освіти «Подільський державний університет». Ґрунт дослідного поля – чорнозем типовий вилугуваний, мало гумусний, середньосуглинковий на

лесовидних суглинках. Розмір посівної ділянки становить 65 м², облікової – 54 м², повторність досліду – чотирикратна. Вирощували кормові буряки сортів 'Ольжич' та 'Стармон'.

Досліджувані форми мікродобрив: Авангард Р Буряк (2 л/га), Інтермаг-буряк (2 л/га), Сані Мік (1,0 л/га), АДОБ макро+мікро (2 кг/га). Застосовували такі фунгіциди: Імпакт 25, К.С. – 0,25 л/га, Топсін-М 500, КС – 1,2 л/га.

Динаміку наростання маси гички визначали відповідно до Методики дослідної справи в агрономії.

Гичка коренеплодів є важливим побічним кормом для тварин і для господарств, що використовують її для годівлі ВРХ, це має велике значення, особливо для виготовлення якісного силосу.

Аналіз отриманих результатів показує, що на період 10.06 розвиток листків (гички) буряка кормового проходить більш інтенсивно, на відміну від маси коренеплоду. Так, середня маса гички становила 240,3 г, а найбільше наростання вегетативної маси у досліджуваних сортів в середньому за роки досліджень проходило у сорту 'Стармон' 258,5 г.

На першу декаду липня середня маса гички на варіантах із сумісним використанням мікродобрив та фунгіцидів у сорту 'Ольжич' становила – 529,1 г, а у сорту 'Стармон' – 592,5 г, що на 120,1 г, та 125,6 г більше в порівнянні з контрольним варіантом. Застосування мікродобрив та фунгіцидів впливала на варіабельність маси гички буряка кормового. Стимулюючий вплив фунгіцидів на посівах буряка кормового здебільшого обумовлений механізмом їх дії, а саме: комбіновані системні препарати забезпечують лікувальний ефект завдяки поєднанню різних активних речовин, збільшується темп розвитку культури, підвищується якість урожаю.

Варто відмітити, що маса листків буряка кормового зростала від сходів і по мірі росту рослин, а найвища її вага спостерігалась на період 10.08 (інтенсивний рік). Застосування мікродобрива Авангард Р Буряк дозволило отримати прибавку маси гички на 110,6–119,2 г порівняно з контрольними варіантами у сорту 'Ольжич', та 112,6–138,0 г – сорту 'Стармон'. Використання Інтермаг-буряк дозволило отримати прибавку на 116,6–122,2 г та 116,7–136,4 г. Встановлено що, найбільший приріст маси листків був за використання комплек-

сного добрива АДОБ макро+мікро і становив у сорту 'Ольжич' 125,9–134,2 г та у сорту 'Стармон' – 131,7–149,2 г. Слід зазначити, що прибавка від внесення фунгіцидів була меншою у порівнянні із використанням мікродобрив загалом.

На більш пізніх етапах росту та розвитку рослин буряка кормового різниця між варіантами із сумісним внесенням мікродобрив і фунгіцидів та контролем проявлялась все відчутніше. Так на період збирання маса гички зменшувалась в порівнянні з періодом інтенсивного росту і на контролі у сорту 'Ольжич' становила 156,1 г, а у сорту 'Стармон' – 186,5 г. Використання фунгіцидів Топсін М та Імпакт без мікродобрив збільшувало масу гички лише на 35,8 г і 40,8 г першого сорту і на 51,9 г і 59,2 г другого сорту. Використання удобрення сприяло підвищенню маси гички в усіх варіантах досліду. Найбільша маса гички кормового буряка була при внесенні АДОБ Макро+Мікро та фунгіцидів Топсін М – 353,7 г і 406,0 г, Імпакт – 360,7 г і 414,5 г у сортів 'Ольжич' та 'Стармон' відповідно.

Аналізуючи середні значення п'ятирічних результатів досліджень можна зробити висновок, що динаміка наростання гички кормових буряків впродовж вегетаційного періоду перш за все визначається біологічними особливостями рослин, та визначеними елементами технології. Так, наростання середньої маси листків відбувається поступово, і на період першої декади серпня (інтенсивний ріст) досягає свого максимуму, і починаючи від фази розмикання рослин у міжряддях процес наростання практично призупиняється, листки починають жовтіти і частково втрачають свою масу. Застосування комплексних мікродобрив сприяли подовженню функціонування листків, а елементи, які входять до їх складу, беруть активну участь в окисно-відновних процесах, фотосинтезі, тощо та сприяє зростанню показників продуктивності буряка кормового та урожайності в цілому.

Висновки. В умовах західного Лісостепу застосування у позакореневе підживлення мікродобрив та фунгіцидів сприяли зростанню маси гички кормового буряка. Найбільша маса гички кормового буряка була на період 10.08 (інтенсивний рік) при внесенні АДОБ Макро+Мікро та фунгіциду Імпакт – 679,6 г і 792,4 г у сортів 'Ольжич' та 'Стармон' відповідно.